

ЯВОРСЬКИЙ Р. І.,

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри адміністративного
та інформаційного права
(Національний університет
«Львівська політехніка»),
асистент кафедри адміністративного
та фінансового права
(Львівський національний університет
імені Івана Франка)

УДК 347:338.48

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.39>

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню напрямів використання іноземного досвіду в адміністративно-правовому регулюванні туристично-рекреаційної діяльності. Туристично-рекреаційний сектор є важливою складовою економіки багатьох країн, і його ефективне регулювання вимагає комплексного підходу. Аналіз світових практик дозволяє виявити ключові елементи, які сприяють успішному розвитку цієї сфери. Розглядаються приклади успішних країн у сфері туристично-рекреаційного регулювання, таких як Іспанія, Франція, Італія та Туреччина – країни мають значний досвід у розвитку туристичних послуг, інфраструктури та створенні сприятливих умов для туристів. Дослідження їхніх правових механізмів та інституційних структур є важливим кроком для розробки національних підходів. Аналізуються конкретні правові механізми, які використовуються в різних країнах для регулювання туристично-рекреаційної діяльності. Наприклад, закони, нормативно-правові акти, регламенти та стандарти. Окрім того, розглядаються регуляторні підходи, що допомагають забезпечити ефективний контроль та управління. Вивчаються інституційні структури, що займаються регулюванням туристично-рекреаційної діяльності. Розвинені держави мають чітко визначені органи державного управління, які відповідають за розвиток туризму та рекреації. Розглядаються приклади організаційних структур, що сприяють координації діяльності між різними рівнями влади та приватним сектором. Досліджуються можливості адаптації іноземного досвіду до національних умов України. Зокрема, акцентується на необхідності врахування специфіки правової системи та соціально-економічних реалій країни. Вивчення іноземних практик дозволяє визначити, які елементи можна інтегрувати в національне законодавство для покращення управління туристично-рекреаційною діяльністю. Автор пропонує конкретні кроки для підвищення конкурентоспроможності українського туристично-рекреаційного сектору, включаючи впровадження кращих світових практик, розробку нових правових норм та створення ефективних інституційних механізмів.

Ключові слова: туристично-рекреаційна діяльність, адміністративно-правове регулювання, іноземний досвід, правові механізми, інституційні структури, регуляторні підходи.

Yavorskyi R. I. Directions for using foreign experience in administrative and legal regulation of tourism and recreation activities

The article is dedicated to examining the directions for using foreign experience in the administrative and legal regulation of tourism and recreation activities. The tourism and recreation sector is a crucial component of the economy in many countries, and its effective regulation requires a comprehensive approach. Analyzing global practices allows us to identify key elements that contribute to the successful development of this sector. The article considers examples of successful countries in tourism and recreation regulation, such as Spain, France, Italy, and Turkey, which have significant experience in developing tourist services, infrastructure, and creating favorable conditions for tourists. Studying their legal mechanisms and institutional structures is an important step in developing national approaches. Specific legal mechanisms used in various countries to regulate tourism and recreation activities are analyzed, including laws, regulatory acts, regulations, and standards. Additionally, regulatory approaches that help ensure effective control and management are examined. The institutional structures responsible for regulating tourism and recreation activities are studied. Developed countries have clearly defined governmental bodies responsible for the development of tourism and recreation. Examples of organizational structures that facilitate coordination between different levels of government and the private sector are considered. The possibilities of adapting foreign experience to Ukraine's national conditions are explored, with a particular emphasis on the need to consider the specifics of the legal system and the socio-economic realities of the country. Studying foreign practices allows for the identification of elements that can be integrated into national legislation to improve the management of tourism and recreation activities. The author proposes specific steps to improve the competitiveness of the Ukrainian tourism and recreation sector, including the implementation of best international practices, the development of new legal norms and the creation of effective institutional mechanisms.

Key words: *tourism and recreation activities, administrative and legal regulation, foreign experience, legal mechanisms, institutional structures, regulatory approaches.*

Постановка проблеми. Туристично-рекреаційна діяльність відіграє важливу роль в економічному розвитку багатьох країн, зокрема в країнах Європейського Союзу (ЄС). Проте, її розвиток супроводжується численними викликами, такими як необхідність забезпечення сталого розвитку, збереження культурної та природної спадщини, регулювання потоків туристів, а також забезпечення безпеки та якості послуг. В умовах глобалізації та висхідної конкуренції на ринку туристичних послуг, адміністративно-правове регулювання туристично-рекреаційної діяльності стає все більш актуальним. Згідно зі статистичними даними Євростату, у 2022 році кількість міжнародних туристичних прибуттів у країни ЄС досягла 450 мільйонів, що на 70% більше у порівнянні з 2021 роком, але все ще на 30% менше, ніж у допандемічному 2019 році. Країни, які найбільше відновили свій туристичний сектор – Іспанія, Італія та Франція, які разом прийняли понад 50% від загальної кількості туристів у ЄС [1, с. 1627].

В ЄС існує значний досвід у регулюванні туристично-рекреаційної діяльності, який є корисним для інших країн. Наприклад, Іспанія запровадила суворі квоти на кількість туристів на своїх популярних курортах, що дозволило зменшити екологічне навантаження. У Франції активно розвивається зелений туризм, підтримується використання екологічно чистих технологій у готельному бізнесі та інших сферах туризму. Такі заходи сприяють не лише збереженню довкілля, а й підвищенню якості туристичних послуг. Досвід Німеччини та Нідерландів у сфері регулювання туристичних потоків через цифрові технології також заслуговує на увагу. В Німеччині активно використовуються онлайн-системи бронювання

з динамічним ціноутворенням, які допомагають рівномірно розподіляти туристичні потоки протягом року. Нідерланди успішно застосовують стратегії смарттуризму, зокрема, через мобільні додатки, що надають туристам інформацію про найменш завантажені маршрути та місця для відвідування [2, с. 1908].

Використання іноземного досвіду адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності в Україні допомагатиме розв'язанню багатьох проблем в цій сфері. Наприклад, впровадження квот та регулювання туристичних потоків на основі екологічних показників допоможе зберегти природні ресурси Карпат та Криму [3, с. 54]. Крім того, розвиток зеленого туризму та підтримка екологічно чистих технологій сприятиме залученню інвестицій та підвищенню якості туристичних послуг.

Використання іноземного досвіду у поєднанні з національними особливостями та потребами дозволить створити ефективну систему регулювання туристично-рекреаційної діяльності, що сприятиме сталому розвитку туризму та збереженню природної та культурної спадщини. Адміністративно-правові заходи, які спрямовані на підтримку сталого туризму, можуть стати важливим кроком у напрямі гармонізації економічних, екологічних та соціальних аспектів розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні дослідження та публікації у сфері адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності свідчать про зростаючу увагу до використання іноземного досвіду для вдосконалення національних правових норм і практик. Гонсалес М., Дилевський М., Домінго А., Калиновський М., Мігдал Н., Сантос-Лакуева Р., Тодьєрішко Е., Філіп'як Б., Фонт Х. акцентують на важливості гармонізації законодавства з європейськими стандартами, що дозволяє створити сприятливі умови для розвитку туризму та рекреації. Значна кількість публікацій присвячена порівняльному аналізу правових систем різних країн, що дає змогу виявити найбільш ефективні підходи та адаптувати їх до національних умов.

Дослідження також підкреслюють роль державного управління в розвитку туристично-рекреаційного сектору, що включає не лише створення нормативно-правової бази, а й забезпечення її ефективного впровадження. Буркальцева Д., Лікарчук Н., Мацола В., Моїсєєва Н., Омельченко Г., Пасека С., Пилипенко С., Саркісян Г., Чичкалюк Т. розглядають питання співпраці між державними та приватними структурами, а також вплив міжнародних організацій на формування політик у цій сфері.

Мета статті полягає у визначенні напрямів використання іноземного досвіду в адміністративно-правовому регулюванні туристично-рекреаційної діяльності з метою вдосконалення національної правової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративно-правове регулювання туристично-рекреаційної діяльності є важливим аспектом забезпечення сталого розвитку туризму в будь-якій країні. Туристично-рекреаційна діяльність охоплює широкий спектр послуг та діяльностей, які спрямовані на задоволення потреб туристів і покращення якості їхнього відпочинку. В умовах глобалізації та зростання конкуренції на світовому туристичному ринку, використання іноземного досвіду регулювання цієї сфери стає все більш актуальним. Іноземний досвід надає цінні уроки щодо оптимізації правових норм, організаційних структур та механізмів контролю, які сприяють ефективному управлінню туристично-рекреаційною галуззю. Розглядаючи кращі практики різних країн, слід виявити ефективні моделі регулювання, які сприяють забезпеченню високої якості послуг, захисту прав туристів та збереженню природних і культурних ресурсів.

На практиці впровадження іноземного досвіду потребує адаптації до національних умов з урахуванням специфіки правової системи, економічного розвитку та культурних особливостей [4, с. 9]. Проте, аналіз успішних прикладів регулювання в інших країнах допомагає уникнути типових помилок та знайти оптимальні рішення для розвитку туристично-рекреаційної індустрії в Україні. Дослідження іноземного досвіду в адміністративно-правовому регулюванні туристично-рекреаційної діяльності є важливим кроком для підвищення ефективності національної політики в цій сфері.

Успішні країни у сфері туристично-рекреаційного регулювання, такі як Іспанія, Франція, Італія та Туреччина, демонструють значний досвід у розвитку туристичних послуг, інфраструктури та створенні сприятливих умов для туристів. Вивчення їхніх правових механізмів та інституційних структур є важливим кроком для розробки національних підходів до управління туризмом. Відповідні країни використовують комплексне законодавство для регулювання туристичної діяльності, яке включає стандарти якості, захист прав споживачів та збереження культурної спадщини. Іспанія, Франція, Італія та Туреччина мають добре організовані інституційні структури, які координують зусилля на національному та регіональному рівнях, сприяючи розвитку туризму та залученню інвестицій у цю галузь.

Правові механізми, що регулюють туристичну діяльність в Іспанії, включають Закон про туризм та регулювання збереження культурної спадщини. Закон про туризм (*Ley de Turismo*) містить норми та правила, що стосуються туристичних послуг, готелів, транспортних засобів і туристичних агентств. Основна мета цього закону полягає в забезпеченні високих стандартів якості та безпеки у сфері туризму й він встановлює вимоги до ліцензування та сертифікації, згідно з якими всі туристичні агентства та підприємства повинні мати відповідні дозволи для легальної роботи. Закон також передбачає захист прав споживачів, надаючи туристам можливість подавати скарги та отримувати компенсації у випадку порушення їхніх прав. Регулювання збереження культурної спадщини є важливим аспектом туристичного регулювання в Іспанії, яке забезпечує охорону та збереження історичних пам'яток і культурних цінностей [5, с. 230; 6]. Такі регулювання спрямовані на захист національної спадщини, що є важливим елементом туристичної привабливості країни, та запобігання її пошкодженню або втраті через туристичну діяльність.

Інституційні структури, що займаються розвитком та просуванням туризму в Іспанії, охоплюють національні та регіональні органи. *Turespaña*, національний орган, відповідає за просування в Іспанії туристичного напрямку на міжнародному рівні. Цей орган займається організацією маркетингових кампаній, участю в міжнародних туристичних виставках і співпрацює з міжнародними туристичними агентствами для підвищення привабливості Іспанії для іноземних туристів. Крім національного органу, кожна автономна спільнота Іспанії має власні регіональні туристичні офіси [5]. Офіси відповідають за розвиток і просування туризму в межах своїх регіонів, враховуючи їхні унікальні культурні, історичні та природні особливості. Регіональні офіси співпрацюють з місцевими підприємствами, організують заходи та ініціативи для залучення туристів, а також працюють над збереженням і популяризацією регіональної культурної спадщини.

Франція має чітко розроблену правову базу для регулювання туристичної діяльності, що містить Кодекс туризму та Закон про охорону пам'яток. Кодекс туризму є комплексним документом, який регулює всі аспекти туристичної діяльності, зокрема захист прав споживачів. Кодекс встановлює правові рамки для роботи туристичних агентств, готелів, транспортних послуг та інших суб'єктів туристичної індустрії й передбачає стандарти якості та безпеки, які повинні дотримуватися всі підприємства у сфері туризму, а також механізми для вирішення споживчих скарг і конфліктів, що можуть виникнути в процесі надання туристичних послуг. Закон про охорону пам'яток забезпечує збереження культурних та історичних об'єктів, які є важливими туристичними атракціями [6; 7, с. 76; 8, с. 39]. Закон передбачає заходи щодо охорони та реставрації пам'яток архітектури, історичних місць та інших культурних цінностей й регулює використання цих об'єктів для туристичних цілей, забезпечуючи їх збереження для майбутніх поколінь.

Інституційні структури, відповідальні за розвиток та просування туризму у Франції, включають *Atout France* та регіональні туристичні комітети. *Atout France* є національним агентством з розвитку туризму, яке координує маркетингові та рекламні зусилля на міжнародному рівні й займається просуванням Франції як туристичного напрямку через участь у міжнародних виставках, рекламні кампанії та співпрацю з іноземними туристичними агентствами. *Atout France* працює над покращенням якості туристичних послуг у країні та збором статистичних даних про туристичний сектор. Варто відзначити, регіональні

туристичні комітети є місцевими органами, що розробляють та реалізують туристичні стратегії у своїх регіонах. Вони займаються просуванням унікальних культурних, природних та історичних ресурсів своїх регіонів, організують місцеві туристичні заходи та ініціативи, співпрацюють з місцевими підприємствами та громадськими організаціями для розвитку туристичної інфраструктури [6; 7; 9, с. 1491]. Регіональні комітети також працюють над підвищенням обізнаності туристів про локальні туристичні атракції та забезпеченням високої якості обслуговування на місцевому рівні.

Правові механізми, що регулюють туристичну діяльність в Італії, включають Закон про туризм і культуру та декрети про культурну спадщину. Закон про туризм і культуру охоплює всі аспекти туристичної індустрії, встановлюючи стандарти якості та захист прав споживачів й визначає правові рамки для діяльності туристичних агентств, готелів, транспортних послуг та інших суб'єктів туристичного ринку. Закон забезпечує захист споживачів, надаючи їм механізми для подання скарг та отримання компенсацій у випадку порушення їхніх прав. Крім того, цей закон сприяє підвищенню якості надання туристичних послуг і створенню сприятливих умов для розвитку туризму в країні. Декрети про культурну спадщину забезпечують охорону історичних пам'яток та архітектурних об'єктів, які є важливими елементами туристичної привабливості Італії [6; 10]. Нормативні акти встановлюють правила збереження, реставрації та використання культурних цінностей для туристичних цілей й спрямовані на захист національної спадщини від пошкоджень і втрат, спричинених туристичною діяльністю, та на збереження культурних об'єктів для майбутніх поколінь.

Інституційні структури, відповідальні за розвиток та просування туризму в Італії, містять: ENIT (Національне агентство туризму) та регіональні туристичні агентства. ENIT займається просуванням Італії як туристичного напрямку на міжнародному рівні й відповідає за проведення рекламних кампаній, участь у міжнародних виставках, співпрацю з іноземними туристичними агентствами та просуванням італійських туристичних продуктів за кордоном. ENIT також займається аналізом туристичного ринку, збором статистичних даних і розробкою стратегій для підвищення привабливості Італії як туристичної дестинації [6; 9, с. 1595].

Регіональні туристичні агентства розробляють та реалізують туристичні програми на місцевому рівні, враховуючи унікальні культурні, природні та історичні особливості своїх регіонів й займаються організацією місцевих туристичних заходів, співпрацюють з місцевими підприємствами та громадами для розвитку туристичної інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг. Регіональні агентства працюють над популяризацією локальних туристичних атракцій, забезпечуючи інформування туристів про доступні можливості для відпочинку та пізнання культури регіону.

Туреччина має розвинену правову базу та інституційну структуру для регулювання та просування туристичної діяльності. Основними правовими механізмами є: Закон про туризм та Закон про охорону культурної та природної спадщини. Закон про туризм встановлює регуляції, які стосуються розвитку туристичної інфраструктури, захисту прав туристів і стимулювання інвестицій у туристичну галузь й визначає стандарти якості обслуговування, правила ліцензування туристичних підприємств і агентств, а також механізми захисту прав туристів, що включають можливість подання скарг та отримання компенсацій. Закон також передбачає стимулювання інвестицій через податкові пільги та інші фінансові інструменти, спрямовані на розвиток туристичної інфраструктури та залучення іноземних інвестицій у цей сектор [12, с. 1231]. Закон про охорону культурної та природної спадщини регулює збереження історичних та природних об'єктів й встановлює правила охорони, реставрації та використання культурних і природних цінностей, які є важливими туристичними атракціями. Відповідно закон спрямований на захист національної спадщини від пошкоджень і втрат, викликаних туристичною діяльністю, та забезпечення її збереження для майбутніх поколінь.

Інституційні структури, що відповідають за розвиток туризму в Туреччині, включають Міністерство культури й туризму та туристичні асоціації. Міністерство культури й туризму є центральним органом, що займається розробкою та реалізацією туристичної

політики й відповідає за формування стратегій розвитку туризму, проведення рекламних кампаній на національному та міжнародному рівнях, організацію участі в міжнародних виставках і форумах, а також за співпрацю з іншими країнами та міжнародними організаціями в галузі туризму. Міністерство також здійснює нагляд за дотриманням законодавства у сфері туризму та культурної спадщини, розробляє стандарти якості обслуговування і підтримує розвиток туристичної інфраструктури. Туристичні асоціації, як приватні, так і державні, сприяють розвитку туризму та підтримують стандарти якості й об'єднують представників туристичної індустрії, включаючи готелі, туристичні агентства, транспортні компанії та інші підприємства, що надають туристичні послуги. Асоціації займаються лобіюванням інтересів туристичної галузі, проведенням навчальних і тренінгових програм для підвищення кваліфікації працівників, розробкою спільних маркетингових ініціатив і заходів для просування Туреччини як привабливого туристичного напрямку [12]. Відповідно вони сприяють обміну досвідом та інформацією між членами асоціацій, що допомагає підвищити якість надання туристичних послуг та забезпечити конкурентоспроможність турецького туризму на міжнародному ринку.

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції України до світового економічного простору важливе значення набуває вдосконалення адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності. Залучення іноземного досвіду в цій сфері допоможе підвищенню ефективності управління, розвитку туристичної інфраструктури та забезпеченню високих стандартів обслуговування:

1. Одним із ключових аспектів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності є створення ефективних інституціональних механізмів. Вивчення досвіду таких країн, як Франція, Іспанія, та Італія, дозволяє виявити позитивні практики у створенні спеціалізованих державних агентств, що займаються розвитком туризму.

2. Важливим елементом регулювання туристичної галузі є система ліцензування та сертифікації туристичних послуг. У цьому контексті корисним є досвід Німеччини, де впроваджено суворі стандарти якості та сертифікації туристичних об'єктів. Німецька система дозволяє гарантувати високий рівень безпеки та якості обслуговування, що підвищує довіру туристів та сприяє розвитку внутрішнього і в'їзного туризму.

3. Залучення досвіду скандинавських країн, зокрема Швеції та Норвегії, буде корисним для України у впровадженні принципів сталого розвитку туризму. У цих країнах особлива увага приділяється екологічній складовій туристичної діяльності, зокрема розвитку екотуризму та збереженню природних ресурсів. Використання таких підходів сприятиме збереженню унікальних природних ландшафтів України та забезпеченню довгострокового розвитку туристично-рекреаційної галузі.

4. Високий рівень професіоналізму працівників туристичної сфери є важливою передумовою успішного розвитку галузі. Вивчення досвіду Швейцарії та Австрії у підготовці кадрів для туристичної індустрії буде корисним для України. У цих країнах існують спеціалізовані заклади освіти, що пропонують програми з туризму, готельного та ресторанного бізнесу. Запровадження аналогічних програм в українських закладах освіти дозволить підвищити рівень кваліфікації працівників та забезпечити конкурентоспроможність українських туристичних послуг на міжнародному ринку.

5. Залучення досвіду Великобританії та Нідерландів у підтримці малого та середнього бізнесу в туристичній сфері сприятиме розвитку підприємництва в Україні. Важливими елементами є надання фінансової підтримки, консультаційних послуг та створення сприятливих умов для інвестування у туристичну інфраструктуру й це дозволить розвивати нові туристичні маршрути, підвищити рівень обслуговування та залучити більше туристів [13].

Висновки. Вивчення іноземного досвіду у сфері адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності дозволяє виявити найефективніші практики та адаптувати їх до національних умов й це включає впровадження нових стандартів безпеки, захисту прав туристів та забезпечення сталого розвитку туристичних територій. Інтеграція перевірених рішень сприятиме підвищенню якості надання туристичних послуг і підвищенню

конкурентоспроможності національного туристичного ринку. Використання іноземного досвіду сприяє гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та нормами, а це особливо важливо в контексті інтеграційних процесів, таких як вступ до міжнародних організацій чи укладання міжнародних договорів. Гармонізація дозволяє створити сприятливі умови для залучення іноземних інвесторів і туристів, а також забезпечити правову визначеність і стабільність у регулюванні туристично-рекреаційної діяльності.

Іноземний досвід є корисним для модернізації інфраструктури та впровадження новітніх технологій у сфері туризму й це охоплює розвиток транспортної інфраструктури, створення сучасних туристичних об'єктів та застосування цифрових технологій для покращення туристичних послуг. Використання іноземного досвіду у цій сфері дозволяє ефективніше використовувати ресурси та підвищити привабливість туристичних напрямків. Запозичення іноземного досвіду також стосується підвищення кваліфікації кадрів, зайнятих у туристично-рекреаційній діяльності. Впровадження передових методик підготовки кадрів сприяє покращенню професійних навичок працівників, що, зі свого боку, підвищує рівень обслуговування туристів та ефективність управління туристичними об'єктами.

Вивчення іноземного досвіду у сфері екологічного регулювання туристично-рекреаційної діяльності дозволяє запроваджувати ефективні механізми захисту навколишнього середовища, а ефективне екологічне регулювання допомагає сталому розвитку туризму та збереженню природної спадщини для майбутніх поколінь. Використання іноземного досвіду в адміністративно-правовому регулюванні дозволяє створити сприятливий правовий клімат для розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Тобто, це вдосконалення нормативно-правової бази, зменшення адміністративних бар'єрів, спрощення процедур ліцензування та контролю.

Залучення іноземного досвіду адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності має важливе значення для розвитку цієї галузі в Україні. Використання найкращих практик слугує підвищенню ефективності управління, розвитку туристичної інфраструктури, забезпеченню високих стандартів обслуговування та сталому розвитку туризму й це сприятиме інтеграції України до світового туристичного простору та підвищенню привабливості її туристичного напрямку.

Список використаних джерел:

1. Font X., Torres-Delgado A., Crabolu G., Palomo Martinez J., Kantanbacher J., Miller G. The impact of sustainable tourism indicators on destination competitiveness: The European Tourism Indicator System. *Journal of Sustainable Tourism*. 2023. № 31(7). P. 1608–1630.
2. Burkaltseva D., Tsohla S., Yanovskaya A., Olga G. U. K., Zharova A., Polskaya S. Analysis of the Functioning of the Tourist and Recreational Industry in Conditions of Restrictions. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. № 3. P. 1902–1914.
3. Тодьєрішко Е. В. Вітчизняний та закордонний досвід управління туристичним підприємством на основі моделі просторової маршрутизації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 20. С. 52–57.
4. Likarchuk N., Andrieieva O., Likarchuk D., Bernatskyi A. Impression marketing as a tool for building emotional connections in the public administration sphere. *Studies in Media and Communication*. 2022. № 10(1). P. 9–16.
5. Omelchenko H., Pilipenko S., Moisyeyeva N. Tourism as an innovational project of modern globalization. Innovative tools for socio-economic systems' development: monograph. *Katowice: Katowice School of Technology*. 2019. № 25. P. 229–234.
6. European tourism legislation. European Commission. 2024. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/business-portal/understanding-legislation/european-tourism-legislation_en
7. Migdal N. Hotel Law: Transactions, Management and Franchising. *Routledge*. 2015. 192 p.

8. Chyckalyuk T. The Use of Natural and Recreational Areas for Tourism Development: European Experience. Public policy and economic development. 2015. № 3. P. 36–47.

9. Pasięka S. R., Kolokolchukova I. V., Morozova O. H., Krushynska A. V., Krasnodied T. L., Popova T. V. The potential of tourist and recreational clusters in European space. *Geo Journal of Tourism and Geosites*. 2021. № 39. P. 1488–1500.

10. Filipiak B., Dylewski M., Kalinowski M. Economic development trends in the EU tourism industry. Towards the digitalization process and sustainability. *Quality & Quantity*. 2023. № 57. Suppl 3. P. 321–346.

11. Santos-Lacueva R., González M., Domingo A. The integration of sustainable tourism policies in European cities. PASOS. *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*. 2022. Vol. 20. № 5. P. 1229–1242.

12. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України : монографія. ІРД НАН України. Львів, 2017. 259 с.

13. Саркісян Г. О. Деякі аспекти регулювання туристичної галузі регіону. *Бізнес-інформ*. 2020. № 8. С. 83–87.

